

Det nye testamente (samlingsbasert emne)

New Testament (seminars at campus)

Innhold

I Det nye testamente (NT) inngår de skriftene som er de viktigste historiske kildene om Jesus og urkristendommen. Sammen med Det gamle testamente (GT) utgjør NT den kristne Bibel, som danner det teologisk normative grunnlaget for kirkens tro. Av begge disse grunner inntar studiet av NT en sentral plass i det teologiske profesjonsstudium. I dette emnet Det nye testamente legges hovedvekten på nytestamentlig tidshistorie, urkristendommens historie i det 1. århundre, evangeliene og Apostlenes gjerninger. Studiet av NT videreføres i emnet PROFTEOL5010 Christian Faith – New Testament, historical and current perspectives i 4. studieår, med hovedvekt på Paulus-brevene og nytestamentlig teologi.

Hovedtemaer:

- Nytestamentlig tidshistorie
- Innledningsspørsmål til evangeliene
- Det synoptiske spørsmål
- Detaljesege av utvalgte tekster i Matteusevangeliet og noen synoptiske paralleller
- Den historiske Jesus
- Detaljesege av utvalgte tekster i Johannesevangeliet
- Urkristendommens historie, reflektert i utvalgte tekster i Apostlenes gjerninger
- Casestudium av håndteringen av tradisjonelle etniske, sosiale og kjønnsmessige skiller og spenninger i urkristendommen

Læringsutbytte

Etter endt emne skal studenten ha følgende læringsutbytte, inndelt i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse:

Emnekode: BATEOL2035

Antall studiepoeng: 15

Tilbys som enkeltemne: Ja

Emnestatus: Obligatorisk

Studienivå: Lavere grad

Plassering i studieløpet

Heltid: 2. studieår

Deltid: Velg et element.

Undervisningsspråk: Norsk

Undervisningssted: Nettbasert

Undervisningstermin: Vår

Obligatorisk undervisning: Ja

Praksisstudier: Nei

Praksisomfang:

Undervisningsomfang:

40 timer (inkluderer nettleksjoner, samlingsbasert undervisning, samling på Adobe Connect)

Omfang annet lærerstyrt arbeid:
20

Omfang studentstyrt arbeid:
345

Totalt antall studentarbeidstimer:
405

Progresjonskrav: Bestått emnene PROFTEOL1010 Innføring i Bibelen og Nytestamentlig gresk 1 for å delta, og emnet Nytestamentlig gresk 2 for å ta eksamen, eller tilsvarende.

Kunnskaper:

Studenten

- har bred kunnskap om nytestamentlig tidshistorie, den historiske Jesus og urkristendommens historie og misjon
- har bred kunnskap om de nytestamentlige evangeliene og Apostlenes gjerninger, med særlig vekt på fortolkningen av utvalgte tekster studert i den greske grunnteksten
- kjenner til NT-fagets forskningshistorie og aktuell forskningsmessig metode- og teoridiskusjon.

Ferdigheter:

Studenten

- kan anvende eksegetisk metode i fortolkning av andre nytestamentlige tekster i den greske grunnteksten enn dem som inngår i emnets tekstutvalg
- kan anvende NTs tekster i forkynnelse og undervisning på en faglig basert måte inn mot kirke, academia og samfunn
- kan benytte relevante bibelvitenskapelige verktøy og informasjonskilder metodisk og konsistent
- kan reflektere faglig over egen omgang med NTs tekster

Generell kompetanse:

Studenten

- har innsikt i relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger som NT-faget berører.
- kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver og prosjekter over tid der NT-faget med sitt innhold inngår og/eller er relevant og aktuelt
- kan formidle sentralt fagstoff og problemstillinger fra NT, f.eks. i faglig debatt

Arbeids- og undervisningsformer

- Undervisning og seminar på digital plattform og på campus
- Nettleksjoner
- Eksegetisk metodeseminar
- Digitalt klasserom med gjennomgang av eksegese av bibeltekster
- Selvstudium

Obligatoriske aktiviteter

- Deltagelse på tredagers eksegetisk metodeseminar på studiestedet
- Deltagelse på todagers samling med undervisning og seminar på studiestedet
- En detaljeksegetisk oppgave på 3500-4000 ord over en tildelt tekst fra det detaljeksegetiske pensum, med et homiletisk utblikk

- Notat på 2000 ord (+/- 10 %) med vurdering av i hvilken grad og på hvilken måte to prekenes, holdt i en gudstjeneste som studenten har vært til stede i, anvender og aktualiserer viktige eksegetiske innholdsmomenter i de tilgrunnliggende NT-tekstene.

Obligatoriske aktiviteter må være godkjent før studenten kan gå opp til eksamen

Vurderingsordning

Vurderingsform	Varighet	Vurderingsuttrykk	Vekting
Skriflig skoleeksamen	6 timer	A-F	100/100

Utfyllende informasjon om eksamen/vurdering:

Tillatte hjelpemidler under eksamen

Vitenskapelige tekstutgaver, moderne bibeloversettelser, konkordanser, språklige leksika.

I alle tekstutgaver er det tillatt å streke under lesemåter i apparatet, samt ved hjelp av en strek under henvisningsbokstaven (-tegnet) oppe i teksten å signalisere en slik understrekning. Det er også tillatt å føye til lesemåter eller konjekture som ikke finnes i apparatet, inkludert angivelse av grunnlag eller motivering for disse. I slike tilfeller brukes kun de vanlige tegn, bokstaver eller termini som forekommer i apparat og tekst i de godkjente tekstutgaver. I Synopsen kan særstoff/fellesstoff være avmerket, f.eks. ved bruk av forskjellige farger, men uten bruk av ord, bokstaver eller tall. Utover dette er i tekstutgavene ingen tilføyelser, merker eller understrekninger tillatt, i leksikon og konkordans overhodet ingen. Dog tillates i leksika markeringer av tall og/eller bokstaver i begynnelsen av underavsnitt i artiklene. Likeså tillates alfabetregister i leksika og konkordanser.

Vitenskapelige tekstutgaver

Novum Testamentum Graece. Based on the work of Eberhard and Erwin Nestle. Edited by Barbara and Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, 28th Revised Edition. Edited by the Institute for New Testament Textual Research Münster/Westphalia under the direction of Holger Strutwolf. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012 (= Nestle-Aland²⁸) (Også 26. utgave, 1979 ff [= Nestle-Aland²⁶], og 27. utgave, 1993 ff [= Nestle-Aland²⁷], kan benyttes.)

The Greek New Testament, ed. by Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini and Bruce M. Metzger, 5. revised edition. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft; United Bible Societies, 2014. Også 3. utgave, 1975 (corrected 1983), og 4. utgave, 1993, kan benyttes.

Synopsis Quattuor Evangeliorum, ed. Kurt Aland, 15. revidierte Auflage. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1996 ff. Også tidligere opplag kan benyttes.

Huck, Albert & Hans Lietzmann, *Synopse der drei ersten Evangelien*, 12. Auflage. Tübingen: J.C.B.Mohr (Paul Siebeck), 1975.

Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes. Editit Alfred Rahlfs. Editio altera quam recognovit et emendavit Robert Hanhart. Duo volumina in uno. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2006. Også den eldre utgaven, *Septuaginta*, editit Alfred Rahlfs, 2 vol. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1935 (Editio minor: Duo volumina in uno, 1979), kan benyttes.

Konkordanser

Schmoller, Alfred, *Handkonkordanz zum griechischen Neuen Testament / Pocket Concordance to the Greek New Testament*, revised by Beate Köster, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1989. Også

eldre utgaver av Schmollers konkordans kan benyttes (1938 ff) selv om de ikke er basert på den greske teksten i Nestle-Aland²⁶ og Greek New Testament, 3rd edition.

Computer-Konkordanz zum *Novum Testamentum Graece* von Nestle-Aland, 26. Auflage und zum *Greek New Testament*, 3rd edition, hrsg. vom Institut für Neutestamentliche Textforschung und vom Rechenzentrum der Universität Münster. Berlin; New York: de Gruyter, 1980. Fra 3. opplag, 1987, under tittelen: *Concordance to the Novum Testamentum Graece .../Konkordanz zum Novum Testamentum Graece ...*

Morrish, George, *A Concordance of the Septuagint*. London: Samuel Bagster & Sons Ltd, 1970.

Språklige leksika

A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature, 3rd edition, revised and edited by Frederick William Danker, based on *Walter Bauer's Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, 6th edition, ed. Kurt Aland and Barbara Aland, with Viktor Reichmann and on previous English editions by W.F. Arndt, F.W. Gingrich, and F.D. Danker. Chicago; London: The University of Chicago Press: 2000 (BDAG).

Bauer, W., W.F. Arndt, F.W. Gingrich & F.W. Danker, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, 2nd edition. Chicago; London: The University of Chicago Press, 1979 (BAGD).

Bauer, Walter: *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, 6., völlig neu bearbeitete Auflage, hrsg. von Kurt Aland und Barbara Aland. Berlin; New York: de Gruyter, 1988. Også tidligere opplag kan benyttes.

Ulrichsen, Jarl Henning, *Gresk-norsk ordbok til Det nye testamente*. Bind 1: A – I; Bind 2: K – Ω. Trondheim: Tapir Akademisk, 2009.

Newman, Barclay M., *A Concise Greek-English Dictionary of the New Testament*. Revised Edition. London: United Bible Societies, 2010. Også tidligere opplag kan benyttes.

Greek-English Lexicon of the Septuagint. Revised edition. Compiled by Johan Lust, Erik Eynikel & Katrin Hauspie. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2003.

Rehkopf, Friedrich, *Septuaginta-Vokabular*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1989.

Moderne bibeloversettelser til norsk, andre skandinaviske språk, engelsk, tysk, fransk, spansk osv. Det er ikke tillatt å benytte utgaver med utførlige forklarende noter til teksten eller der det inngår tillegg med faktaopplysninger i form av ordforklaringer, tidstabeller e.l. (Dette gjelder f.eks. den såkalte *Studiebibelen* og de fem bindene *Det nye testamente revidert*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 2003–2005 og utgaven *Bibelen Ressurs*, fra Norsk Bibel A/S).

Ifølge studieplanen forventes eksamen i «Det nye testamente» å bli avlagt på et tidspunkt studenten ennå ikke har lært bibelhebraisk. Dersom studenten har bibelhebraiske kunnskaper og ønsker å benytte hebraisk tekstutgave av *Det gamle testamente* og andre hebraiskbaserte hjelpemidler, er de nedenfor opplistede tillatte. I dette tilfelle skal det opplyses i eksamensbesvarelsen hvilke av de følgende tekstutgavene og hjelpemidlene som er blitt anvendt.

Biblia Hebraica, ed. Rudolf Kittel. Stuttgart: Württembergische Bibelanstalt, 1937 (*BHK*)

Biblia Hebraica Stuttgartensia, ed. K. Elliger & W. Rudolph. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1977 (og senere utgaver) (*BHS*)

Lisowsky, Gerhard, *Konkordanz zum Hebräischen Alten Testament*. Stuttgart: Württembergische Bibelanstalt, 1958 (eller senere).

- Mandelkern, Solomon, *Veteris Testamenti concordantiae Hebraicae atque Chaldaicae*. Lipsiae 1896 (optrykk av nye opplag: Tel Aviv: Schocken Publishing House).
- Brown, F., S.R. Driver & C.A. Briggs, *The New Brown–Driver–Briggs Gesenius Hebrew and English Lexicon with an Appendix Containing the Biblical Aramaic*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1979.
- Index to Brown, Driver & Briggs Hebrew lexicon*, compiled by Bruce Einspahr. Chicago: Moody Press, 1976.
- Gesenius, Wilhelm, *Hebräisches und aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, 18. Auflage. Berlin/Heidelberg: Springer Verlag, 2013.
- Gesenius, Wilhelm, *Hebräisches und aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, 17. Auflage. Berlin: Springer Verlag, 1962.
- The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, ed. Ludwig Köhler & Walter Baumgartner, subsequently revised by Walter Baumgartner & Johann Jakob Stamm. Leiden: Brill, 1994–2000. Også eldre utgaver, både i tysk og engelsk versjon, kan benyttes.

Pensum

Detaljsegetisk pensum, studert på grunnlag av en vitenskapelig kritisk utgave av det greske nye testamente, fortrinnsvis

Novum Testamentum Graece: Based on the work of Eberhard and Erwin Nestle. Edited by Barbara and Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger. 28th Revised Edition. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012 (diverse senere optrykk).

Fra Matteusevangeliet (med hensyntagen til synoptiske paralleller):

1,18–2,12; 3,11–17; 4,12–5,26; 5,38–48; 6,5–15; 8,18–9,13; 9,35–10,15; 12,1–8.46–50; 13,1–43; 15,21–28; 16,13–17,9; 19,3–22; 21,1–17; 22,15–40; 25,31–46; 26,26–29.36–46; 27,32–54; 28,1–10.16–20.

Fra Johannesevangeliet:

1,1–51; 3,1–36; 5,19–47; 6,22–71; 10,1–21; 12,20–50; 13,31–14,31; 17,1–26; 20,1–31.

Fra Apostlenes gjerninger:

2,22–47; 3,11–26; 6,1–15; 8,26–40; 9,1–22; 11,19–26; 15,1–22.

Fra Paulus' brev:

1 Kor 7,17–24; Gal 3,26–29; Ef 5,21–6,9; Filem 1–25.

Til det detaljsegetiske arbeid benyttes etter avtale med faglærer vitenskapelige kommentarer, basert på den greske grunnteksten.

Buch-Hansen, Gitte, Marianne Bjelland Kartzow og Anna Rebecca Solevåg, (red.). *Metodemangfold og Det nye testamente. I fotsporene til den etiopiske evnucken*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2013.

Kapittel 2: Hanna Stenström. «Kan den etiopiska eunucken befria kvinner? Feministiske perspektiv på Apg 8:26–40,» 44–67.

Kapittel 3: Hans Leander. «En annan universalism. Den etiopiske eunucken från ett postkolonialt perspektiv,» 68–88.

Kapittel 5: Marianne Bjelland Kartzow. «Mangfold og kompleksitet. Perspektiver fra erindringsteori og interseksjonalitet,» 104–124.

Kapittel 6: Anna Rebecca Solevåg. «Et skeivt blick på den merkede kroppen. Perspektiver fra funksjonshemmingsstudier og skeiv teori,» 125–143.

- Hjort, Birgitte Graakjær. *Det Nye Testamentes omverden. Om politiske, religiøse og filosofiske forhold på Det Nye Testamentes tid.* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2003, 36–120, 140–147, 153–169, 181–182, 197–212, 219–316.
- Koester, Craig R. *The Word of Life. A Theology of John's Gospel.* Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2008, 1–12, 25–52, 82–132.
- Kvalbein, Hans. *Jesus – Hva ville han? Hvem var han? En innføring i de tre første evangelienes budskap.* Oslo: Luther Forlag, 2008, 75–199, 228–244, 307–355.
- Moxnes, Halvor. *Historien om Det nye testamentet.* Oslo: Verbum, 2015, 56–87, 100–119, 126–147, 167–196.
- Ådna, Jostein. *Innføring i eksegetisk metode.* (Dette heftet/denne boken på ca. 50 s. vil bli utarbeidet innen våren 2019.)

Kompendium

- Holmberg, Bengt. «Den historiske Jesus.» I *Jesus och de första kristna. Inledning till Nya testamentet*, redigert av Dieter Mitternacht og Anders Runesson, 149–174. Stockholm: Verbum Förlag, 2006 (fjerde opptrykk 2018).
- Runesson, Anders. «Kvinnor, män och makt i det antika samhället och i den tidiga kyrkan.» I *Jesus och de första kristna. Inledning till Nya testamentet*, redigert av Dieter Mitternacht og Anders Runesson, 135–147. Stockholm: Verbum Förlag, 2006 (fjerde opptrykk 2018).
- Ådna, Jostein. «The Role of Jerusalem in the Mission of Jesus.» I *The Identity of Jesus. Nordic Voices*, edited by Samuel Byrskog, Tom Holmén and Matti Kankaanniemi, 161–180. Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament II/373. Tübingen: Mohr Siebeck, 2014.